

“Ёш китобхон” танловини ўтказиш тартиби тўғрисида НИЗОМ

I. Умумий қоидалар

1.1. Мазкур Низом ёшлар ўртасида “Ёш китобхон” танловини (бундан кейинги ўринларда – “Танлов” деб юритилади) ўтказиш тартибини белгилайди.

1.2. Ушбу танлов бевосита ёшлар ўртасида китобхонлик маданиятини оширишга қаратилган устувор вазифаларни изчил амалга оширишга йўналтирилган.

1.3. Танловни юқори савияда ўтказиш учун Ўзбекистон ёшлар иттифоқи, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари ташкилий-амалий ишлар бўйича, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика Маънавият ва маърифат маркази, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети илмий-ижодий ишлар бўйича масъул ташкилотлар этиб белгиланади.

II. Танловнинг мақсад ва вазифалари

2.1. Қадимий ва бетакрор диёримиздан етишиб чиққан буюк аллома, адиб ва мутафаккирларимизнинг бой маънавий меросини, умумбашарий цивилизация, маданият, дунёвий ва диний илм-фан тараккиётига улкан ҳисса қўшган улуғ аждодларимизнинг ноёб асарларини асраб-авайлаш, келгуси авлодларга безавол етказиш, уларнинг нодир меросини, ибратли ҳаёти ва ижтимоий фаолиятини ҳар томонлама чуқур ўрганиш ва тарғиб этиш, ёшларимизни ўзликини англаш, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялаш, улар ўртасида китобхонлик маданиятини кенг оммалаштириш мақсадида ташкил этилади.

2.2. Танловни ташкил этиш орқали қуйидаги вазифалар бажарилиши кўзда тутилади:

ёшларнинг барча қатламларини китоб ўқишга даъват этиш ҳамда китоб ўқишга бўлган кизиқиш ва интилишларини қўллаб-қувватлаш, жойларда адабий мухит шаклланишига эришиш;

ёшлар оғида Ватанимиз тарихи, миллий ва умуминсоний қадриятлар, ижтимоий ҳаёт ҳақидаги тушунча ва билим-кўникмаларини янада юксалтириш;

миллий адабиётимизнинг дурдона асарлари, адибларимиз ижодини ёшлар ўртасида кенг тарғиб этиш, келажакда ижодкор ёшлар томонидан бадиий етук, юқори савияли асарлар яратилишига эришиш.

III. Танловни ташкил этиш ва ўтказиш

3.1. Танловда 10 ёшдан 30 ёшгача бўлган Ўзбекистоннинг барча ёшлари, хусусан ўқувчи-талабалар, ишчи-ҳодимлар, ҳарбий хизматчилар, уюшмаган ёшлар ва бошқалар иштирок этиши мумкин.

3.2. Танловни ташкил этиш ва уни ўтказиш вазифаси масъул ташкилотларнинг вакилларидан иборат Ташкилий қўмита зиммасига юклатилади.

Ташкилий қўмита заруратдан келиб чиқиб, танлов низоми ва уни ўтказиш тартибига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиши мумкин.

3.3. Танловда иштирок этишни хоҳловчи ёшлар Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг таълим муассасаларидаги бошланғич ташкилотлари ёки маҳаллий Кенгашларига ариза

билан мурожаат килиб, ўзи ҳақидаги тегишли маълумотлар (танлов анкетаси, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома ёки паспорт нусхалари, ўқиш, иш ёки яшаш жойидан)ни тақдим этади.

3.4. Танловда ёшлар ўзлари яшаётган ёки ўзлари ўқиётган (ишлаётган) муассасаси жойлашган ҳудуддан иштирок этади.

3.5. Танлов куйидаги учта ёш тоифаси бўйича алоҳида-алоҳида тартибда ўтказилади:

- 10 ёшдан 14 ёшгача бўлган ёшлар;
- 15 ёшдан 19 ёшгача бўлган ёшлар;
- 20 ёшдан 30 ёшгача бўлган ёшлар.

3.6. Танлов тўрт боскичда ташкил этилади.

Биринчи боскич танловнинг аризалар қабул қилиш ва саралаш боскичи бўлиб, унда танловда иштирок этиш истагини билдирган ёшлардан аризалар қабул қилинади ва иштирокчилар тест синови асосида сараланади.

Аризалар ҳар йили 15 апрелдан 20 майгача Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг бошланғич ташкилот етакчилари ҳамда туман (шаҳар) Кенгашлари томонидан қабул қилинади.

Тест синови ҳар йили 20 май - 1 июнь куни оралиғида ўтказилади. Унда ариза топширган ёшлар адабиётга ва буюк адибларимиз ҳаёти ва ижодига оид 50 та тест саволларига жавоб бериб, ҳар бир тўғри жавоб учун 2 балл белгиланади.

Тест натижаларига кўра 86 ва ундан юқори балл тўплаган ёшлар кейинги (иккинчи) боскичда иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритади.

Иккинчи боскич танловнинг маҳаллий боскичи бўлиб, ҳар йили июнь ойида барча туман (шаҳар)лар микёсида саралаш боскичида юқори баллни қўлга киритган иштирокчилар ўртасида куйидаги шартлар асосида ўтказилади:

- "Ўзбек адабиёти билимдони" шарти (20-21 аср адабиёти бўйича);
- "Жаҳон адабиёти билимдони" шарти.

Ҳар бир ёш тоифаси бўйича ғолибликни қўлга киритган иштирокчилар (жами 3 нафар) ҳудудий боскичга йўлланма олади.

Учинчи боскич танловнинг ҳудудий боскичи бўлиб, ҳар йили июль-август ойларида куйидаги 2 та шарт асосида телетанлов шаклида ўтказилади.

- "Ўзбек адабиёти билимдони" (мумтоз адабиёт бўйича) шарти;
- "Буюк мутафаккир ва адиб" шарти (буюк аждодларимиз бўйича).

Ҳар бир ёш тоифаси бўйича ғолибликни қўлга киритган 1 нафардан иштирокчилар Республика боскичига йўлланма олади.

Тўртинчи боскич танловнинг Республика боскичи бўлиб, ҳар йили октябрь-декабрь ойи давомида "Ёшлар" телеканали орқали телетанлов шаклида, 4 та шарт асосида ўтказилади.

3.7. Танловни ташкил этиш ва уни ўтказиш масъул ташкилотларнинг вакилларидан иборат Ташкилий қўмита зиммасига юклатилади.

3.8. Танловнинг туман (шаҳар), вилоят ва республика боскичлари бўлиб ўтадиган жойи, санаси республика ва ҳудудий Ташкилий қўмиталар томонидан белгиланади ҳамда 10 қўн оқдин ҳудудий боскичларда ғолиб бўлган иштирокчиларга маълум қилинади.

3.9. Ҳар йили Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Республика Маънавият ва маърифат маркази, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети билан ҳамкорликда танлов шартлари бўйича даврлаштирилган ҳолда адиблар ва уларнинг асарлари рўйхатларини шакллантириб боради ҳамда саралаш босқичида фойдаланиш учун тест саволларини тузиб беради.

IV. Танлов шартлари ва баҳолаш мезонлари

4.1. Танлов куйидаги шартлар асосида ўтказилади:

1-шарт. “Ўзбек адабиёти билимдони”.

Ушбу шартда ўзбек адабиётига оид китоблардан парча ўқилади ва иштирокчидан асарни топиш ҳамда мазмун-моҳияти, ғояси ва аҳамияти тўғрисида гапириб бериш сўралади. Шарҳлаш жараёнида иштирокчи билимини текшириш мақсадида ҳакамлар хайъати томонидан қўшимча саволлар берилиши мумкин.

Иштирокчилар китобдан парчани билет тортиш орқали танлайди, тайёргарлик кўриш учун 2 дақиқа, жавоб бериш учун 3 дақиқа вақт белгиланади. Мазкур шарт учун 100 баллгача баҳо берилади.

2-шарт. “Жаҳон адабиёти билимдони”.

Ушбу шартда Республика ташкилий кўмитаси томонидан тавсия этилган жаҳон адабиётига оид китобларнинг мазмун-моҳияти, ғояси ва аҳамияти тўғрисида иштирокчилар шарҳлаб бериши сўралади. Шарҳлаш жараёнида иштирокчи билимини текшириш мақсадида ҳакамлар хайъати томонидан қўшимча саволлар берилиши мумкин.

Иштирокчилар китоб номини билет тортиш орқали танлайди, тайёргарлик кўриш учун 1 дақиқа, жавоб бериш учун 3 дақиқа вақт белгиланади. Мазкур шарт учун 100 баллгача баҳо берилади.

3-шарт. “Буюк мутафаккир ва адиб”.

Ушбу шартда Республика ташкилий кўмитаси томонидан тавсия этилган Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино, Абу Наср Форобий, Мирзо Улуғбек, Имом Бухорий, Имом ат-Термизий сингари улўғ алломалар, ўзбек ва жаҳон адабиёти намояндалари ҳақида маълумот беришлари сўралади, иштирокчи билимини текшириш мақсадида ҳакамлар хайъати томонидан қўшимча саволлар берилиши мумкин.

Иштирокчилар улўғ алломалар ёки ўзбек адабиёти намояндалари номини билет тортиш орқали танлайди, тайёргарлик кўриш учун 2 дақиқа, жавоб бериш учун 3 дақиқа вақт белгиланади. Мазкур шарт учун 100 баллгача баҳо берилади.

4-шарт. “Шеърят”.

Ушбу шартда иштирокчилар Республика ташкилий кўмитаси томонидан тавсия этилган шеърий парча давом эттириши ҳамда мазмун-моҳиятини шарҳлаб бериши сўралади.

Иштирокчиларга тайёргарлик кўриш учун 2 дақиқа, жавоб бериш учун 3 дақиқа вақт белгиланади. Мазкур шарт учун 100 баллгача баҳо берилади.

4.2. Танловлар жараёнида фойдаланиладиган саволлар ва тестлар мажмуаси Республика ташкилий кўмитаси томонидан танловнинг барча босқичлари учун алоҳида-алоҳида тузилади. махсус конвертларга солиниб, муҳрланади ҳамда жойларга етказилади.

4.3. Танловнинг ҳудудий ва республика боскичларида юқоридаги шартлар мавзуси сакланган ҳолда, шартлар мазмуни ва тартиби телетанловга мослаштирилган шаклда ўтказилиши мумкин.

Танлов шартларидаги ўзгаришлар бўйича иштирокчилар беллашувдан камида 3 кун олдин хабардор қилинади.

4.4. Танловнинг ҳар бир боскичида шоир-ёзувчилар, ўқитувчилар, журналистлар ва бошқа мутахассислардан иборат Ҳакамлар ҳайъатлари тузилади.

Ҳакамлар ҳайъати иштирокчиларни баҳолашда уларнинг белгиланган китобларни ўқиганлигини текширади ҳамда моҳиятини тўғри тушунгани ва ифода этиб бера олиш қобилиятига қараб баҳолайди.

4.5. Танлов ўтадиган кундан камида бир ой олдин белгиланган китоблар рўйхати эълон қилинади ҳамда китоблар рўйхатини тузишда иштирокчиларнинг ёш тоифаси инобатга олинади.

4.6. Барча шартлар бўйича умумий баллар қўшиб ҳисобланганда, энг юқори кўрсаткичга эришган иштирокчи танловнинг ғолиби деб топилади. Агар иштирокчилар ўртасида умумий тўпланган баллар тенг келиб қолган тақдирда, I, II ва III ўринларни тақсимлаш Ҳакамлар ҳайъати аъзолари томонидан ҳал этилади.

Шунингдек, буюк аллома, адиб ва мутафаккирларимиз меросини чуқур ўрганиш мақсадида ҳамда уларнинг юбилей саналари муносабати билан ҳамкор ташкилотлар томонидан муайян йўналишларда қўшимча номинациялар таъсис этилиши мумкин. Қўшимча номинациялар ҳақида маълумот ҳар йилги танловлар эълонида маълум қилинади.

4.7. Ҳакамлар ҳайъати томонидан қабул қилинган қарорга шарҳ берилмайди ва ишбу қарорни муҳокама этишга йўл қўйилмайди.

V. Ғолибларни тақдирлаш

5.1. Танлов ғолиблари қуйидаги тартибда тақдирланади:

Танловнинг туман (шаҳар) боскичи ғолиблари:

учта тоифада 1-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири планшет, диплом ва Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар боскичига йўлланма билан;

учта тоифада 2-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири уяли телефон ва диплом билан;

учта тоифада 3-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири ўзбек адабиётининг дурдона асарларидан иборат (20 та) китоблар жамланмаси ва диплом билан.

Танловнинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар боскичи ғолиблари:

учта тоифада 1-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири ноутбук, диплом ва танловнинг республика боскичига йўлланма билан;

учта тоифада 2-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири планшет ва диплом билан;

учта тоифада 3-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири ўзбек адабиётининг дурдона асарларидан иборат (50 та) китоблар жамланмаси ва диплом билан;

Танловнинг Республика боскичи ғолиблари:

учта тоифада 1-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири кимматбаҳо совғалар, диплом ва “Ёш китобхон” статуткаси билан;

учта тоифада 2-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири компьютер жамланмаси (моноблок), принтер (1x3), диплом ва “Ёш китобхон” статуткаси билан;

учта тоифада 3-ўринни эгаллаган иштирокчиларнинг ҳар бири ўзбек адабиётининг дурдона асарларидан иборат (200 та) китоблар жамланмаси, диплом ва “Ёш китобхон” статуткаси;

- қолган барча республика босқичи иштирокчиларининг ҳар бири ўзбек адабиётининг дурдона асарларидан иборат (20 та) китоблар жамланмаси, сертификат ва “Ёш китобхон” статуткаси билан тақдирланади.

5.2. Танловнинг туман (шаҳар) босқичи ғолибларига бериладиган дипломлар туман (шаҳар) ҳокимлари томонидан, танловнинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар босқичи ғолибларига бериладиган дипломлар Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари томонидан, танловнинг Республика босқичи ғолибларига бериладиган дипломлар эса Ўзбекистон Республикаси Бош вазири томонидан имзоланади.

5.3. Қўшимча номинациялар бўйича ғолиблар ташкилий қўмиталар ва ҳамкор ташкилотчилар томонидан эсдалик совғалари билан тақдирланади.

VI. Яқуний қондалар

6.1. Танловни ўтказиш билан боғлиқ сарф-харажатлар Ўзбекистон ёшлар иттифоқи томонидан молиялаштирилади.

6.2. Танловни ташкил этиш ва ўтказиш жараёнига ҳомийлик маблағларини жалб этиш мумкин.

**“ЁШ КИТОБХОН” РЕСПУБЛИКА ТАНЛОВИ ИШТИРОКЧИСИ
АРИЗА АНКЕТАСИ**

Ф.И.Ш. _____

Тугилган йили (сана.ой, йил) _____

Миллати _____

Яшаш манзили: _____ вилоят _____ туман (шаҳри)
_____ кўчаси, _____ уй, _____ хонадон.

Тел. _____

Паспорт ёки тугилганлик ҳақидаги гувоҳнома (нусхаси илова қилинади) маълумоти:

Серияси _____, **рақами** _____, _____ **йил**,
_____ **томонидан берилган.**

Ўқш ёки иш жойи _____

Шахсий имзо _____

Сана: _____

Фоти ушун
жой